

הפגישה הראשונה

בין גמאל עבדאלנאצר לבין ירוחם כהן, כפי שהשתקפה בעיניו של צייר מצרי רשמי ופורר

סמה בשבועון המצרי אחר סאעה, בי 1954. בציור נראה נאצר כחייל קסוח, הניצב מול יגאל אלון, המרכיב משקפיים ונראה כיהודי גלותי. החייל, ליד אלון, צריך להיות ירוחם כהן.

ישא מצרים, גמאל עבדאלנאצר, ערך ביקור בישראל כשנה וחצי לאחר הקמת המדינה. ליתר דיוק: ביום השישי ל־ פברואר 1950, עבר הרביסון גמאל עבדאלנאצר את הגבול עם ישראל, כרצועת עזה, ויצא לסיור בתוך שטחה של מדינת ישראל. הוא לא עשה זאת כמסתתף, אלא באופן רשמי וגלוי.

האיש שגילה השבוע עובדה בלתי ידועה זו, שלא הופיעה מעולם בביאוגרפיות הרשמיות של נשיא מצריים — חייב לדעת את העובדות. שכן היה זה ירוחם כהן

גמאל עבדאלנאצר. ירוחם כהן הצדיע להם ואמר: "בוקר טוב, ג'נטלמנים." כך החלה הפגישה הראשונה בין ירוחם כהן לנאצר, שבקבותיה הסכים המפקד הסודני לפגוש את המפקדים הישראליים לשיחות, בקיבוץ גת הסמוך. במהלך המשא ומתן, נפגשו ירוחם כהן ונאצר בין 15 ל־ 20 פעם בהן נקשרה ביניהם ידידות עמוקה.

7 פגישותיו עם נאצר באותה תקופה, סיפר ירוחם כהן לא פעם, ב־20 השנים שחלפו מאז; בעוד שהפגישה

לו בין כעבור זמן קצר העביר לו ירוחם כהן מתנה, באמצעות ועדת שבתת־הנסק; חליפת־הינוק מתוצרת־ישראל.

בספרו, הפילוסופיה של המהפכה, מזכיר נאצר את פגישתו עם ירוחם כהן אולם טוען, כי הוא נפגש עימו פעם אחת בלבד. מה שהתרחש במרוצת 18 השנים שחלפו מאז פגישתם האחרונה וטיוולם המשותף בי נגב הצפוני, סותר את טענתו זו של נאצר. בשנת 1960 שהה הסופר רוברט סטיג'ון בקאהיר, על־מנת לכתוב שם את הביאוגר־פיה של נאצר. אותה תקופה מונה ירוחם,

עם נאצר, שוב צץ שמו של ירוחם כהן. עבדאלנאצר ביקש מבראנדט להעביר ל־ ירוחם ברכה, והזמנה לבקר במצרים.

עתה, 20 שנה לאחר מלחמת־העצמאות, מתכוון ירוחם כהן לחשוף את הסיפור הישן מלא על פגישותיו וקשרי־הידידות שלו עם נאצר, בספר־הזיכרונות אותו השלים זה מ־ כבר ואשר יופיע בראש־השנה, בהוצאת מערכות. "כל מה שיש לי לגלות עוד בפרי־שה זו, אכתוב בספר," אומר ירוחם. למרות זאת, גילה השבוע תגלית נוספת: גמאל עבדאלנאצר לא היה היחיד והי

ידידו הישראלי של נשיא מצרים מגלה:

נאצר היה כאן אחרי התלמדה

(50), כיום מנהל חברת־התריסים הפלאסטיים צ'ולו, שכיהן באותה שנה כראש המשלחת הישראלית לוועדת שבתת־הנסק המעורבת הישראלית־מצרית.

היה זה ירוחם כהן עצמו, מי שכיהן ב־ שלהי מלחמת־העצמאות כשלישו של יגאל אלון, אשר שימש כמפקד חזית־הדרום, שן המתין לנאצר על הגבול.

הסיור היה אומנם קצר ביותר; הוא כלל נסיעה דרך ירמרכי־אשקלון ועד למשטרת עיראק־סוידן ולצומת פלוגות.

כי נאצר הגיע לישראל כדי לעזור לצה"ל במליון מיליון אונגרים חשובה — אתור קבריהם של לוחמים ישראליים אשר נפלו באזור פלוגה, במלחמת העצמאות.

על מה שוחחו רבי־הסרנים המצרי והישראלי בדרכם לפלוגה ובחזרה? "העלינו זיכרונות," מספר ירוחם כהן, שבגלל מוצאו התמימי הודבק לו בפלמ"ח הכינוי הניגוני. היה לשניים במה להיזכר: בדיוק שנה קודם לכן, עזב נאצר את כיס־פלוגה אחרי שהותר ליחידות הצבא המצרי, שהיו נצרות במקום, לחזור למצריים. או שהה נאצר בו פעם הראשונה על אדמת ארץ־ישראל — ואז צמחה בין הלוחמים־היריבים ידידות מיוחדת.

★ ★ ★

יה זה בסתיו של שנת 1948, כור חות־צה"ל הרפו את פלישת הצבא הצרי לדרום־הארץ, ובמיתקפת־נגד, פרצו לעבר מירב סניג. מאחורי גבם השאירו ה־ישראלים חסיכה מצרית נצורה.

מפקד חזית־הדרום, יגאל אלון, רצה ל־ הפגש או עם המפקד המצרי, על־מנת להסי־ביר לו את חומרת מצבו, ובכדי לחסוך קורבנות נוספים משני הצדדים. שלישו, ירוחם כהן התנדב למשימה.

הוא יצא לדרך במוכנות משריינת, הי־מצויינת במגביר־קול, ואשר עליה הונפו דגלים לבנים. הוא הגיע למישלט קידמי של צה"ל, ומשם — שידר קריאות בערבית וב־ אנגלית לעבר העמדות המצריות: "קצין ישראלי מבקש להיפגש עם קצין מצרי!"

כעבור חצי שעה הופיעו מהצד המצרי שלוש דמויות. ירוחם כהן צעד לעברן, היה אלה שני סרנים ורביסון — הרביסון

השנייה ביניהם, בעת ביקורו השני של נאצר בישראל, נשארה חסוייה.

נאצר, למשל, השתתף בשיחות שהתקיימו בקיבוץ גת. מהצד הישראלי השתתפו באותה פגישה יגאל אלון, שמטעמי־בטחון הוצג בי־פני המצרים בשמו המחתרתי ישעיהו בונש־טיין — וזו אולי הסיבה שנאצר ממשך ל־ טעון כל הזמן, שלא הכיר מעולם את יגאל אלון. כן השתתפו בה סגנו של אלון, יצחק רבין ומפקדי פלמ"ח אחרים.

נאצר לא התערב במהלך־השיחות פרט ל־פעם אחת, כאשר ביקש את רשות־הדיבור מן הקולונל טהאה. כשקיבל את הרשות שאל נאצר את הישראלים: "האם הסמל שאתם עונדים הוא סמל־הפלמ"ח?"

אלון, שלא ידע או לדבר אנגלית, ביקש מירוחם לתרגם לנאצר: "אתה נראה כקצין מודיעין טוב, זהו באמת סמל־הפלמ"ח." סיפר ירוחם: "נאצר כאילו זיכר או ל־ עצמו: 'עכשיו מובנת לי סיבת מפלתנו — הפלמ"ח ומפקדו הגיעו לאזור.'"

בפגישות נוספות עם נאצר היה ירוחם כהן מביא לו מתנות מהצד הישראלי: שק תפוחי־זהב או חפיסת־שוקולדה. לעומת זאת, שירת נאצר את ירוחם בדרך אחרת — מאחר שליחידתו של ירוחם לא היה מקלט־ראדיו, ביקש ירוחם מנאצר להאזין לקול־ישראל ולספר לו את החדשות. בתקופה מסויימת נפסקו הפגישות בין ה־שניים, כשירוחם הועבר לגיזרה אחרת. כשחזר, כעבור שבועיים, וניפגש עם נאצר בכיס הנצור, אירע משהו מוזר. "אינני יודע איך להסביר את זאת," סיפר ירוחם. "אבל כשנפגשנו, שינוי התחבקנו ושאלנו איש לשלום רעהו."

כאשר פונה הכיס המצרי בפלוגה, לא הצליח כהן להיפרד מנאצר, כי גמאל, שהיה אז קצין־מטה באחד הגדודים, יצא בראש אחת השיירות הראשונות שנשטשו את הכיס. עם זאת, לחץ ירוחם את ידו של המפקד הסודני טהאה, ומסר בידו איגרת לנאצר.

★ ★ ★

יה זה ירוחם כהן שביקש מעבדאלנאצר, נאצר, כעבור שנה, להצטרף אליו לסיור באזור פלוגה — כדי לאתר קברות־לוחמים. באותה הודמנות סיפר לו נאצר, כי גולד

שכיהן או כקונסול ישראל בניגריה, ל־שגריר ישראל בליבריה. סטיג'ון, שכתב קודם לכן את הביאוגרפיה של ביג'י, לא רצה לקבל את גירסתו של נאצר על חלקו במלחמה נגד ישראל, בתש"ז. נאצר הציע לו למסור טיוטה של זיכרונותיו מאותה תקופה לירוחם כהן, על־מנת שיאשר.

וכך היה. ירוחם קיבל את הזיכרונות ב־צירוף פריסת־שלום יידידותית מנאצר — ואישר את עיקר דברי השלש המצרי.

לפני כשנתיים, בעת שווילי בראנדט, כיום שר־החוץ הגרמני, ביקר בקאהיר ונפגש

ראשון, מבין ראשי־הכת השלטת כיום בי־מצרים, אשר ביקר בישראל. קדמו לו שניים אחרים: מתמודד ריאד מוחמד, כיום שר־החוץ המצרי; וסאלח גוהר, כיום תת־שר־החוץ. סיפר ירוחם בראיון עם מטה־הפלמ"ח, שנערך בערב יום־העצמאות: "ב־49 היה ריאד יושבראש המשלחת המצרית לוועדת שבתת־הנסק וגוהר היה סגנו. בתקופה מסויימת, בשנת 1949, הזמנתי את שניהם לבקר בישראל. הם רצו נורא לראות קיבוץ, לקחתי אותם לקיבוץ גיבעת־ברנר. הם היו שם יום שלם. מובן שהצגתי אותם בפני חברי־הקיבוץ — כקצינים תורכיים.

הכושי והג'ינג'י התמונה צולמה בחצר משטרת עיראק־סוידאן, ביום פ־נוי הכוחות המצריים מן הכיס. כהן שלח לאחר מכן את התמונות לטהאה ולנאצר, זכה לקבל מנשיא מצריים תמונה, שצולמה אף היא בפלוגה.